

Vergaderjaar 2025–2026

36 800 C

Vaststelling van de begrotingsstaat van het provinciefonds voor het jaar 2026

A

VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR BINNENLANDSE ZAKEN¹

Vastgesteld 22 april 2026

1. Inleiding

De leden van de fracties van **GroenLinks-PvdA, BBB, PVV, D66, SP, PvdD, OPNL** en **fractie-Walenkamp** hebben met belangstelling kennisgenomen van de begrotingsstaat provinciefonds 2026. Het ontbreken van adequaat inzicht geldt niet alleen voor het gemeentefonds, maar ook voor het provinciefonds. Naar aanleiding daarvan hebben de fracties van **GroenLinks-PvdA, BBB, D66, SP, PvdD, OPNL** en **fractie-Walenkamp** gezamenlijk enkele vragen. Daarnaast hebben de leden van de fracties van de **BBB** en **PVV** nog enkele andere vragen over de begroting van het provinciefonds. De leden van de fracties van **CDA, JA21** en **fractie-Visseren-Hamakers** sluiten zich aan bij de vragen van de leden van de fractie van GroenLinks-PvdA c.s.

2. Algemeen

Onderschrijft de regering de constatering van de leden van de fracties van **GroenLinks-PvdA, BBB, D66, SP, PvdD, OPNL** en **fractie-Walenkamp** en de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) dat het adequaat inzicht over de medebewindstaken, de hiervoor beschikbare financiële middelen en de resterende ruimte voor autonome taken in relatie tot artikel 124 van de Grondwet ook ontbreekt bij het provinciefonds? Deze leden lezen hier graag een toelichting op. Welke initiatieven heeft de regering ondernomen om tot adequaat inzicht te komen?

¹ Samenstelling:

Beukering (Fractie-Beukering), Dessing (FVD), Dittrich (D66), Doornhof (CDA), Fiers (GroenLinks-PvdA), Van Gasteren (Fractie-Van Gasteren), Van der Goot (OPNL), Griffioen (D66), Van Gurp (GroenLinks-PvdA), Van Hattem (PVV), Janssen (SP), Janssen-van Helvoort (GroenLinks-PvdA), Karaaslan-Kilic (D66), Kroon (BBB), Lagas (BBB) (voorzitter), Van Langen-Visbeek (BBB), Lievense (BBB), Meijer (VVD) (ondervoorzitter), Moonen (D66), Nicolai (PvdD), Perin-Gopie (Volt), Prins (CDA), Recourt (GroenLinks-PvdA), Van Rooijen (50PLUS), Roovers (GroenLinks-PvdA), Van de Sanden (Fractie-Van de Sanden), Schalk (SGP), Straus (VVD), Talsma (ChristenUnie), Van Toorenborg (CDA), Visseren-Hamakers (Fractie-Visseren-Hamakers), Walenkamp (Fractie-Walenkamp)

Wanneer kan de regering dit overzicht aanleveren? Wat is de voorziene planning?

Kan de regering aan de leden van de fractie van de **BBB** uiteenzetten of provincies het afgelopen decennium voldoende geld hebben ontvangen voor de extra taken en verantwoordelijkheden die zij kregen? Deze leden lezen hier graag een toelichting op. Welke kortingen zijn het afgelopen decennium aangebracht op uitkeringen uit het Provinciefonds? Vindt de regering deze nog terecht en rechtvaardig?

Tussen 1997 en 2017 bestond de Raad voor de financiële verhoudingen om de regering te adviseren over de financiële ondersteuning van gemeenten en provincies. Heeft de Raad voor het Openbaar Bestuur deze taak formeel overgenomen? Zou het voor de continuïteit en praktische uitwerking beter zijn een wettelijke adviesorganisatie op te richten? Deze leden lezen hier graag een toelichting op.

3. Beleidsagenda

Kan de regering aan de leden van de fractie van de **BBB** toelichten of door de groei van het aantal en de omvang van specifieke uitkeringen (SPUK's) de financiering van de provincies niet te «complex» is geworden? Vindt de regering het terugbrengen van de SPUK's wenselijk? Zo ja, hoe wil de regering dit doen?

Kan de regering aan deze leden aangeven of zij bereid is, ter versterking van de provinciale democratie en bovenop de ondersteuning op grond van de nieuw voorgestelde Wet financiering politieke partijen, ook in het Provinciefonds hiervoor een geormerkte component op te nemen?

4. Beleidsartikelen

Leidde de invoering van het op het onderzoek van CEBEON gebaseerde verdeelmodel tot grote financiële gevolgen voor sommige provincies?

Kan de regering aan de leden van de fractie van de **BBB** aangeven wat zij eraan kan doen om deze gevolgen te verzachten?

Kan de regering aan deze leden aangeven welke verschillen er zijn tussen de «verdeelsleutels» voor het Provincie- en Gemeentefonds om te berekenen hoeveel beide financieel worden gesteund door het Rijk? Welke elementen staan in beide? Ziet de regering mogelijkheden om voor provincies en gemeenten meer op dezelfde manier hun financiële bijdrage van het Rijk te gaan berekenen? Ziet de regering kansen voor een vereenvoudiging van deze complexe systematiek?

Kan de regering toelichten of het totaal van het Provinciefonds nu jaarlijks voor de inflatie/deflatie gecorrigeerd wordt? Zo niet, waarom gebeurt dit niet en in hoeverre worden de provincies hierdoor (net als de gemeenten) benadeeld? Deze leden lezen hier graag een toelichting op.

5. Provinciefonds in breder perspectief

De provincies worden nu deels gefinancierd vanuit de opcenten op de brandstof. Doordat steeds meer auto's elektrisch rijden wordt deze financiering onzeker. Kan de regering aan de leden van de fractie van de **BBB** aangeven welke opties zij ziet om de inkomsten van de provincies uit te breiden met specifieke, in de wet op te nemen, provinciale belastingen? Zijn er wellicht Europese landen die al een oplossing voor dit probleem hebben gevonden? Zo ja, welke oplossingen zijn er gevonden en wat kan Nederland hiervan leren? Deze leden lezen hier graag een toelichting op. Kan de regering aan deze leden aangeven welke verschillen er zijn tussen provincies in hoeveel (percentages) belastingen zij heffen, zoals bij de provinciale opcenten op de motorrijtuigenbelasting (MRB)? Hoe groot zijn de verschillen? Heeft de regering wettelijke bevoegdheden om hierin in te

grijpen, zoals door verschillen binnen bandbreedtes te houden? Wil de regering dat hier meer wettelijke bevoegdheden voor zijn?
Kan de regering aan deze leden toelichten of de provincies van het Rijk, al dan niet via het Provinciefonds, financiële middelen krijgen om landbouwgrond te gaan gebruiken voor zonneparken en windmolens? Hoeveel geld geeft het Rijk hiervoor jaarlijks aan de provincies? Wat is hiervoor de wettelijke basis?

Kan de regering richting deze leden toelichten of zij zicht heeft op de omvang en waarde van de bezittingen van de provincies, zoals grond en gebouwen? Groeit hun bezit of neemt dit af? Als de regering hier geen goed zicht op heeft, is zij dan bereid hierover een (jaarlijkse) monitor hierover te publiceren? Deze leden lezen hier graag een toelichting op. De leden van de fractie van de **PVV** hebben enkele vragen en opmerkingen over de opcenten op de MRB. De regering heeft als mogelijke maatregel in verband met de hoge brandstofprijzen aangekondigd te overwegen de motorrijtuigenbelasting te verlagen.² Provincies heffen op basis van artikel 222 van de Provinciewet opcenten op de MRB. De hoogte van de opcenten op de MRB is vervolgens weer bepalend voor de verdeling van het provinciefonds.

Kan de regering aan deze leden toelichten of zij bereid is om de provincies aan te sporen om ook het tarief opcenten op de MRB te verlagen en zo ook de automobilisten financieel meer lucht te geven? Is de regering daarnaast bereid om daarbij te voorkomen dat dit een nadelig effect heeft op de provincies en de verdeling van het provinciefonds?

Kan de regering deze leden duiden in hoeverre provincies zelf ruimte hebben om de opcenten per voertuigcategorie te kunnen verlagen, bijvoorbeeld voor dieselwagens nu de diesel onevenredig duur is?

Kan de regering deze leden aangeven in hoeverre zij het wenselijk vindt dat bepaalde provincies hun opcenten jaarlijks automatisch indexeren en daarmee het verhogen van de kosten voor de automobilist niet onderbouwen?

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken ziet met belangstelling uit naar de nota naar aanleiding van het verslag en ontvangt die graag binnen vier weken na dagtekening van deze brief.

De voorzitter van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken,
Lagas

De griffier van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken,
Bergman

² «Verlaging MRB en verhoging onbelaste kilometervergoeding opties voor kabinet», *Taxlive.nl*, 13 april 2026, <https://www.taxlive.nl/nl/documenten/nieuws/verlaging-mrb-en-verhoging-onbelaste-kilometervergoeding-opties-voor-kabinet/>.